

Міжкультурна комунікативна та іншомовна комунікативна компетенції

С.Ю.Ніколаєва

доктор педагогічних наук, професор

І.Ф.Соболева

молодший науковий співробітник

Питання для обговорення

1. Як відбувається міжкультурна взаємодія?
2. Чим відрізняються поняття “міжкультурна комунікативна компетенція” та “іншомовна комунікативна компетенція”?

Які країни входять до Ради Європи ?

1. Як відбувається міжкультурна взаємодія ?

Основні поняття культурології

- **Культура**
- **Складники культури**
- **Культурна ідентичність**
- **Субкультура**
- **Культурний шок**
- **Культурний символ**
- **Лінгвокультура**
- **Маркери культури**
- **Діалог культур**

Діалог культур

**“Діалог культур” – це
філософія
взаємовідносин між
культурами у
сучасних
полікультурних
спільнотах”**

В.В. Сафонова, 1996 р.

Основні поняття теорії комунікації

- **Комунікація = спілкування = інтеракція**
- **Мовленнєва комунікація**
- **Комунікативні вміння**
- **Стиль комунікації**
- **Типологія стилів комунікації**
- **Вербальні засоби комунікації**
- **Невербальні засоби комунікації**
- **Комунікативна компетенція**

Основні поняття теорії міжкультурної комунікації

- Комунікація міжкультурна
- Комунікація інтракультурна
- Комунікація інтеркультурна
- Бар'єри міжкультурної комунікації
- Вторинна соціалізація
- Картина світу
- “Інший” – “свій” – “чужий”
- Міжкультурна комунікативна компетенція

Визначення поняття “компетенція”

Сукупність знань, навичок і вмінь, які формуються у процесі оволодіння іноземною мовою, а також здатність користуватися мовою як засобом спілкування.

Визначення поняття “компетентність”

- **Здатність особистості** виконувати будь-яку діяльність на основі життєвого досвіду і набутих знань, навичок і вмінь.
- **Характеристики, якості особистості**, які зумовлюють її здатність виконувати діяльність на основі набутих знань і сформованих на їх основі навичок і вмінь.

Способи і види міжкультурної взаємодії

Участь у проектах

- Внутрішньо-університетські
- Міжуніверситетські
- Міжрегіональні
- Загальносвітові

Зарубіжні подорожі

- Навчання за кордоном
- Культурно-освітні обміни
- Наукові семінари, конференції
- Професійне стажування
- Туризм

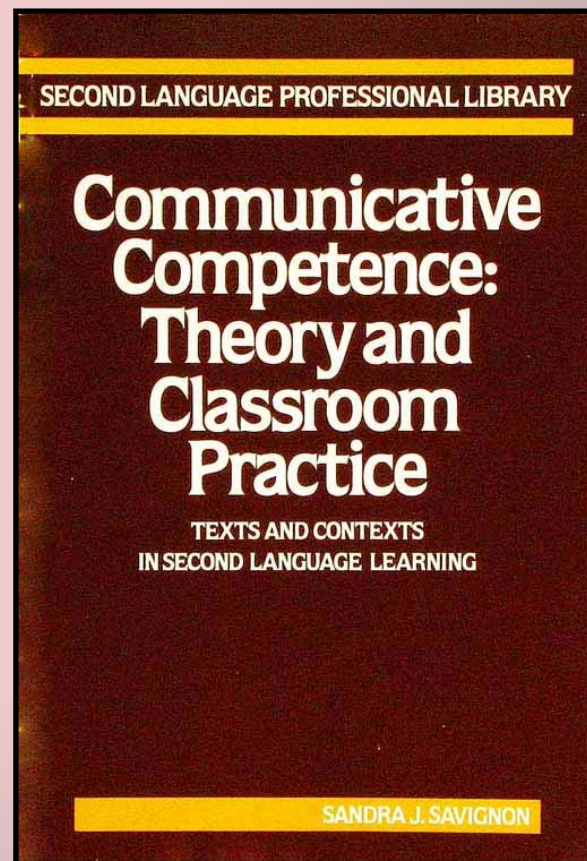
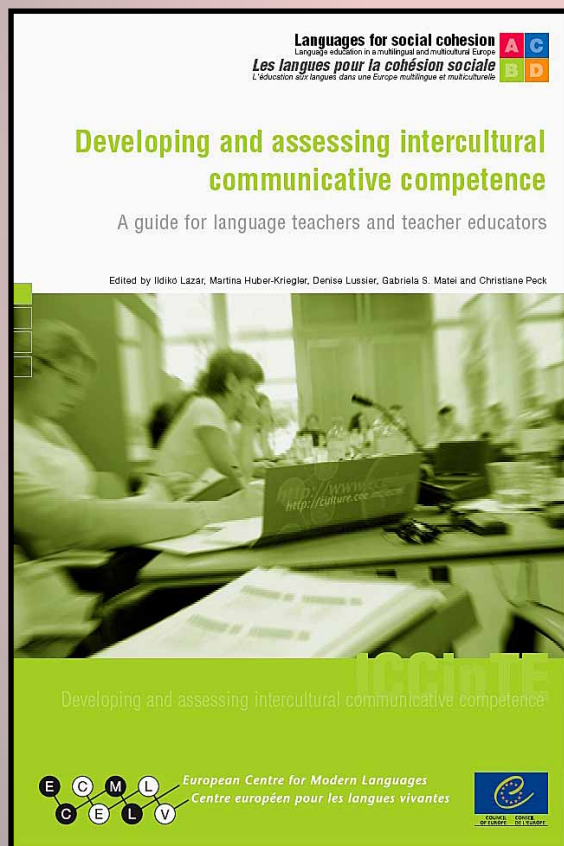
Листування

- Пошта
- Електронна пошта
- Інтернет

Принципи (П.) співвивчення мови і культури

- П. культуровідповідності
- П. діалогу культур
- П. домінування проблемних культурознавчих завдань
- П. білінгвального навчання
- П. актуалізації опори на міжпредметні знання і вміння студентів

2. Чим відрізняються поняття “міжкультурна комунікативна компетенція” і “іншомовна комунікативна компетенція” ?

Загальна характеристика міжкультурної комунікативної компетенції (КК)

- **Міжкультурна КК** – не має аналогії з комунікативною компетенцією носіїв мови і притаманна лише медіатору культур, мовній особистості, яка вивчає мову як іноземну.

Загальна характеристика іншомовної комунікативної компетенції (ІКК)

- **Іншомовна КК –**
не включає в себе міжкультурну КК повністю; існують частини різних компонентів іншомовної КК, які не мають міжкультурного виміру ...

Визначення “міжкультурної комунікативної компетенції” (МКК)

- **Міжкультурна КК –** сукупність здібностей, вмінь, знань, установок і якостей особистості, які дозволяють їй успішно й адекватно спілкуватися іноземною мовою в ситуаціях міжкультурного спілкування різних типів і видів з урахуванням основних зовнішніх соціокультурних і внутрішніх ситуативних факторів.

Визначення “іншомовної комунікативної компетенції” (ІКК)

- **ІКК – здатність** успішно вирішувати завдання взаєморозуміння і взаємодії з носіями мови, яка вивчається, у відповідності до норм і культурних традицій в умовах прямого й опосередкованого контактів.

Основні характерні риси іншомовної комунікативної компетенції

- **Динамічність**
- **Імпліцитність**
- **Комплексність**
- **Культурна зв'язаність**
- **Релятивність**

© Schatz/Ornstein 2008

Мета формування міжкультурної комунікативної компетенції

Досягнення такої якості мовної особистості, яка дозволяє їй вийти за межі особистої культури і набути якості медіатора культур, не втрачаючи особистісної культурної ідентичності.

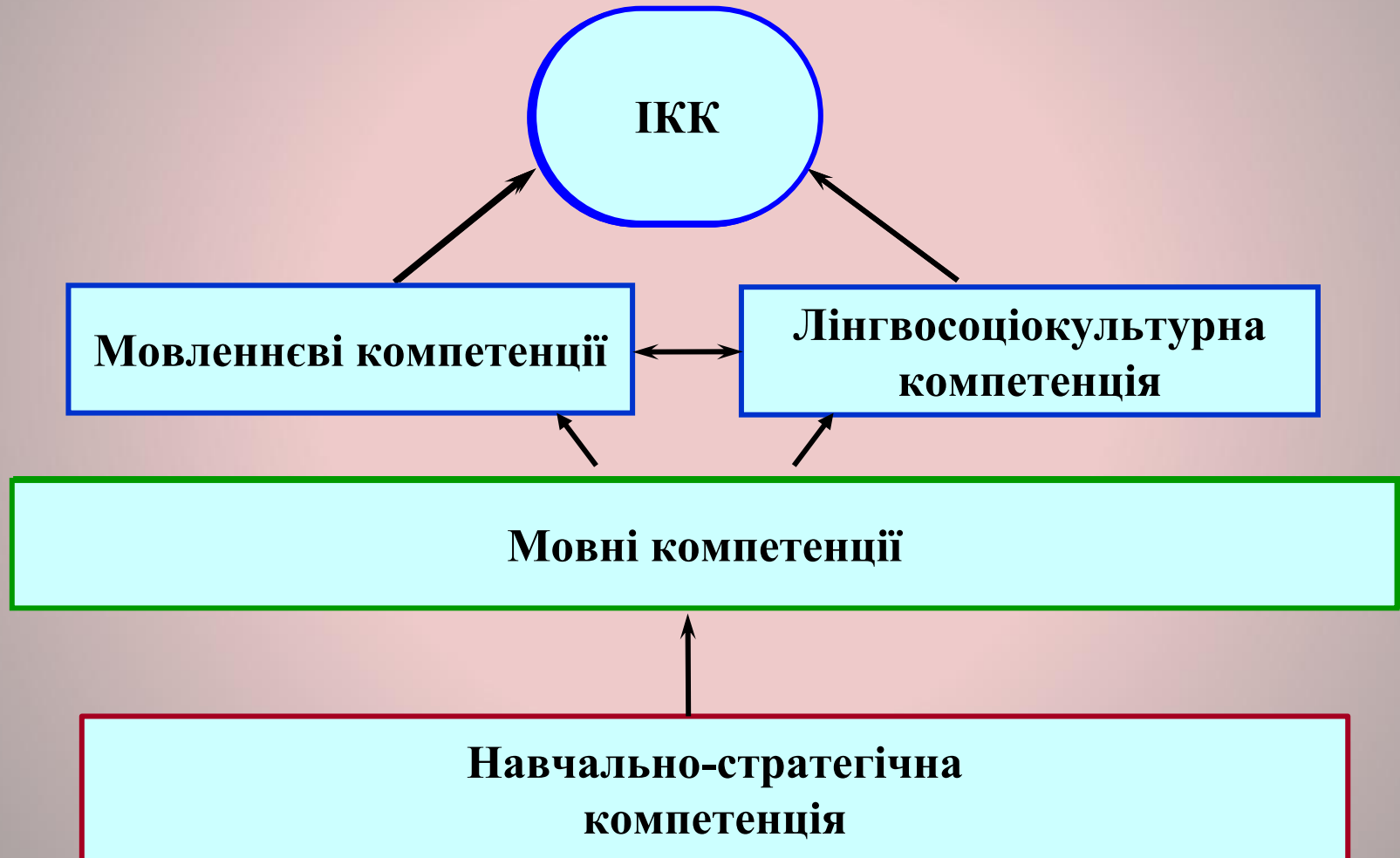
Мета формування іншомовної комунікативної компетенції

- **Навчити вирішувати завдання взаєморозуміння і взаємодії з носіями виучуваної мови у відповідності до норм і традицій культури цієї мови в умовах прямого і опосередкованого контактів.**

Основні компоненти (субкомпетенції) іншомовної комунікативної компетенції

(за Н.Ф.Бориско)

Основні компоненти міжкультурної комунікативної компетенції (к.)

(за Г.В. Єлізаровою, 2005 р.)

- **Модифіковані компоненти іншомовної комунікативної к.:**

Міжкультурний аспект лінгвістичної к.

Міжкультурний аспект мовленнєвої к.

Міжкультурний аспект соціокультурної к.

Міжкультурний аспект стратегічної к.

Міжкультурний аспект соціальної к.

- **Компоненти психологічні:** усвідомлення, бажання і здатність сприймати “іншого”, здатність керувати станом невизначеності ...

Компоненти міжкультурної КК

(за Д.Хемфрі, 2007 р.)

- Ставлення
- Знання
- Комунікація
- Самоідентифікація
- Соціальні зв'язки
- Attitude
- Knowledge
- Communication
- Self-manifestation
- Social relationship

Принципи формування міжкультурної комунікативної компетенції (П.)

- П. **пізнання і врахування ціннісних культурних універсалій**
- П. **культурно-пов'язаного співвивчення іноземної і рідної мови**
- П. **етнографічного підходу до визначення культурних компонентів явищ ...**
- П. **мовленнєво-поведінкових стратегій (див. продовження)**

Принципи ...(продовження)

- П. **усвідомлення** психологічних процесів і станів, пов'язаних з міжкультурним спілкуванням
- П. **керованості**:
  - а) особистим психологічним станом
  - б) станом невизначеності того, що відбувається
- П. **емпатичного відношення** (співпереживання) до учасників міжкультурного спілкування

Зміст формування МКК

- **Знання** про сутність феномена культури ...
- **Ставлення:** відкритість новій інформації, бажання і готовність сприймати “іншого” ...
- **Уміння:** етнографічні, подвійного бачення ситуації, керувати емоціями, медіатора, мовленнєві ...
- **Мовний матеріал:** лексичний, граматичний
- **Мовленнєвий матеріал**

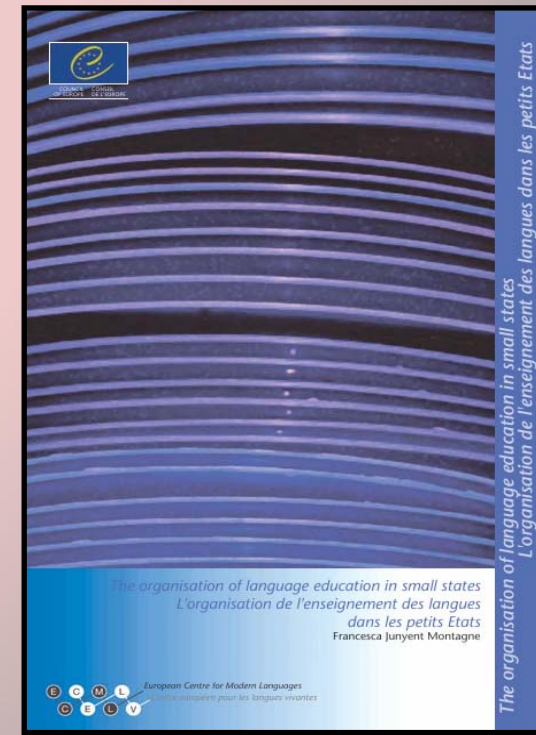
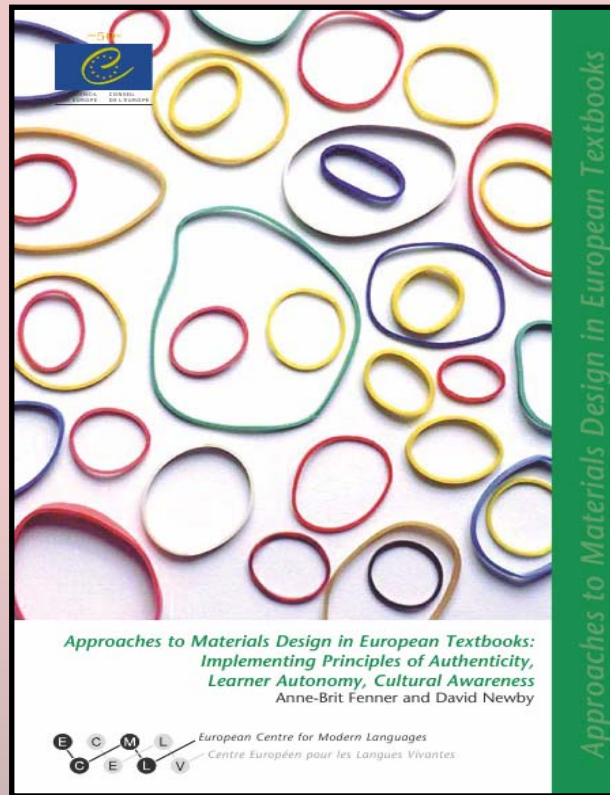
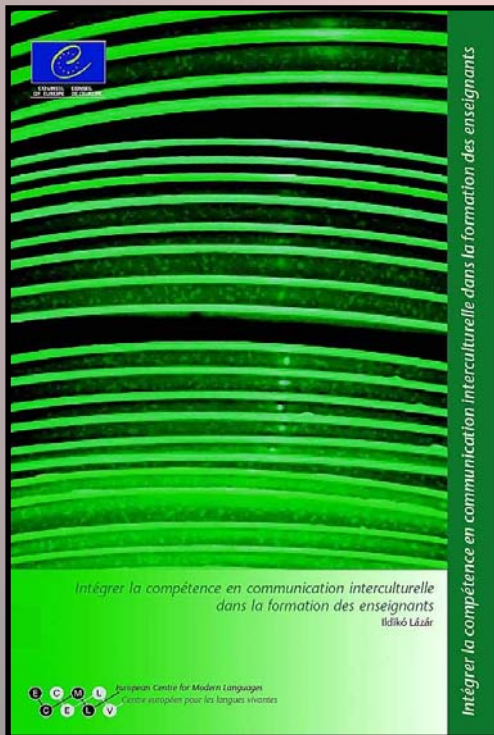
Теми для формування МКК

- **Культура, її форми і зміст ...**
- **Культура країни, мова якої вивчається ...**
- **Вітчизняна культура ...**
- **Релятивний характер культури: відмова від поділу культур на “хороші” і “погані” ...**
- **Психологічні аспекти перебування в іншій культурі та взаємодія з її носіями ...**
- **Моделювання особистої поведінки ...**

Типи ситуацій для формування МКК

- **Одиниця формування МКК – ситуація міжкультурного спілкування (МС)**
- **Типи ситуацій МС:**
  - психологічні (моделюють психологічні особливості "відкриття" явищ шляхом виконання нескладних психологічних завдань)
  - мовленнєві з міжкультурним компонентом (моделюють ситуації реального міжкультурного спілкування)

Проекти Ради Європи з проблеми формування міжкультурної комунікативної компетенції (2001-2003 рр.)

Назви проектів

- **Cultural awareness and language awareness based on dialogic interaction with texts in foreign language learning ... 130 p.**
- **Incorporating intercultural communicative competence in language teacher education ... 110 p.**
- **Mirrors and windows: An intercultural communication textbook ... 110 p.**
- **Cultural mediation in language learning and teaching ... 253 p.**
- **HOW STRANGE! The use of anecdotes in the development of intercultural competence ... 102 p.**
- **Incorporating intercultural communicative competence in language teacher education ...110 p.**
- **Mediating between theory and practice in the context of different learning cultures and languages ... 253 p.**

Продовження

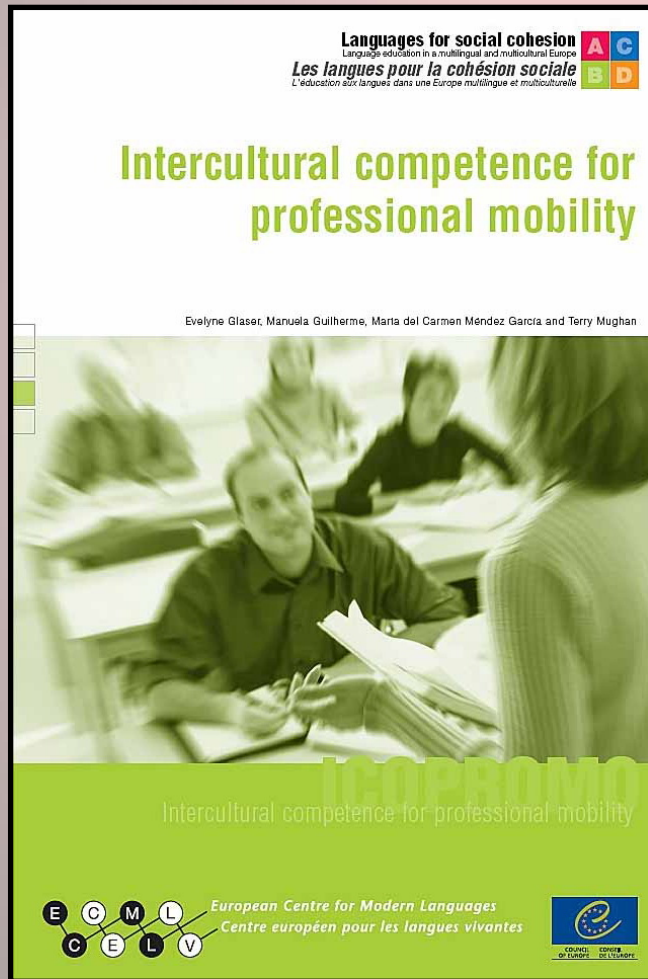
- **The organisation of innovation in language education – A set of case studies ... 156 p.**
- **Social Identity and European Dimension Intercultural Competence through Foreign Language Learning ...194 p.**
- **An introduction to the current European context in language teaching ... 103 p.**
- **Approaches to Materials Design in European Textbooks: Implementing Principles of Authenticity, Learner Autonomy, Cultural Awareness ... 223 p.**
- **Challenges and Opportunities in Language Education ... 100 p.**

**Проекти Ради Європи з
проблеми формування
міжкультурної
комунікативної компетенції**

(2004-2007 рр.)

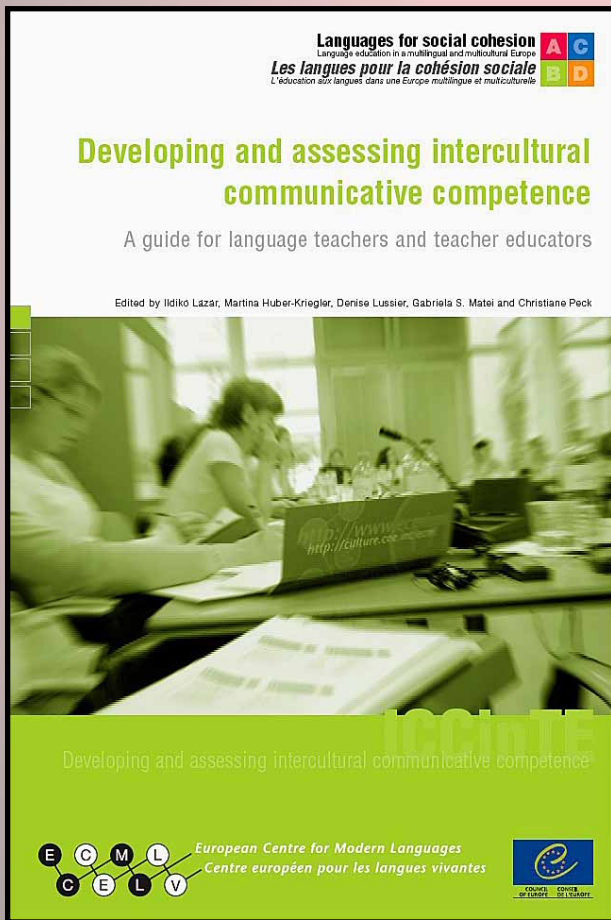
ICOPROMO – Intercultural competence for professional mobility

E. Glaser, M. Guilherme, M. Garcia

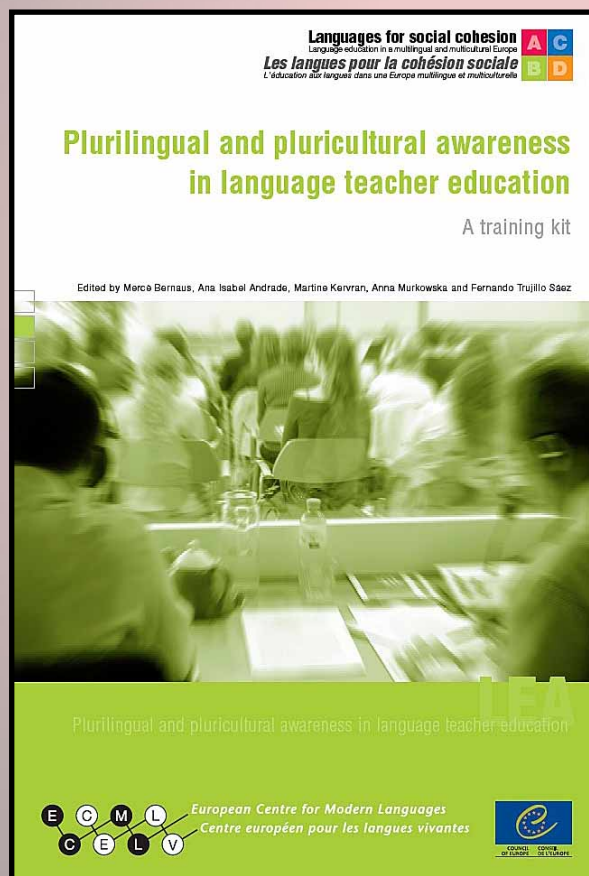
Developing and assessing intercultural communicative competence

Edited by I. Lazar, M. Huber-Kriegler, D. Lussier, G. Matei and C. Peck

Plurilingual and pluricultural awareness in language teacher education . A training kit

Edited by M.Bernaus, A. Andrade, M. Kervran, A.Murkowska , F. Saez

Яких знань Ви набули з цієї проблеми?

Знань про:

- культурологію
- теорію комунікації
- міжкультурну взаємодію
- міжкультурну комунікацію
- міжкультурну комунікативну компетенцію
- іншомовну комунікативну компетенцію
- проекти Ради Європи з методики формування міжкультурної комунікативної компетенції

Ваші запитання?

Дякую за увагу!

